

Concert zondag 20 februari 2011
Judy Landman-Haartsen en Bernd Brackman
Catharinakapel, Harderwijk

Inhoud

- 2 Programma 20 februari 2011
- 3 Over de musici
- 4-9 Toelichting door Hans Maas en verdere informatie
 - a Contactadressen en concertlocaties
 - b Agenda seizoen 2010/11
 - c Vooruitblik programma seizoen 2011/2012

randmeer
concerten

Gewijzigd programma

9e Randmeerconcert - seizoen 2010/2011
zondag 20 februari 2011 11.00 uur en 14.00 uur
Catharinakapel - Harderwijk

Judy Landman-Haartsen - fluit, Bernd Brackman - piano

Johann Sebastian Bach
(1685-1750)

1e Partita in B, BWV 825 (1726) - piano

- *Praeludium*
- *Allemande*
- *Courante*
- *Sarabande*
- *Menuet*
- *Gigue*

Christoph Willibald Gluck
(1714-1787)

Reigen seliger Geister uit Orphée et Euridice (1762)

Johann Wolfgang von Goethe
(1749-1832)

Gedicht 'Über allen Gipfeln' (1780)

Robert Schumann
(1810-1856)

Drei Romanzen op. 94 (1849)

- *Nicht schnell (moderato)*
- *Einfach, innig (Semplice, affetuoso)*
- *Nicht schnell (moderato)*

Felix Mendelssohn-Bartholdy
(1809-1847)

Sechs Lieder op. 71 (1845), arr. Judy Landman

1. *Tröstung*
2. *Frühlingslied*
4. *Schilflied*
5. *Auf der Wanderschaft*
6. *Nachtlied (werd als toegift gespeeld na afloop)*

~ pauze ~

Edgar Allen Poe
(1809-1849)

Gedicht 'The Raven' (1845)

Claude Debussy
(1862-1918)

Syrinx L 129 (1913) - fluit solo

Carl Heinrich Carsten Reinecke
(1824-1910)

Fluitsonate Undine op. 167 (1882)

- *Allegro*
- *Intermezzo: Allegretto vivace - Piu lento, quasi Andante*
- *Andante tranquillo - Molto vivace*
- *Finale: Allegro molto agitato ed appassionato, quasi*

Judy Landman-Haartsen en Bernd Brackman

Judy Landman (geboren als Judy Haartsen in 1964 te Rotterdam) behaalde haar diploma Docerend Musicus aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag, bij Mirjam Nastasi en Paul Verhey, en met Tan Crone en Sjef Douwes als leermeesters in ensemblespel. Voor het diploma Uitvoerend Musicus verhuisde ze naar het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam, waar ze studeerde bij Marieke Schneemann. Verder volgde ze privélessen bij Jacques Zoon en Bas Pollard en materclasses bij onder andere Peter Lucas Graf, Trevor Wye, Aurel Nicolet, Robert Dick en Barthold Kuijken.

Tijdens haar studietijd werd ze geselecteerd voor het orkest van het Koninklijk Conservatorium en het Nationaal Jeugd Orkest. Als Uitvoerend Musicus verving Judy sindsdien bij het Residentie Orkest, het Nederlands Philharmonisch Orkest, het Nederlands Balletorkest, het Nederlands Blazersensemble en het Metropole Orkest. Daarnaast maakte ze deel uit van diverse kamermuziekensembles.

Op dit moment bestormt Judy de podia met onder andere pianist Bernd Brackman (in de programma's *Nevermore* en *Drie-eenheid*), en harpiste Marianne Smit (in de programma's *Van Gogh impressies* en *Oriental breezes*).

Dat Judy zich vooral musicus voelt, blijkt op het podium. Haar spel zit boordevol passie en beleving. 'Liever een hartstochtelijke oneffenheid op het juiste moment, dan saaie klankperfectie', is haar motto. Een sterk inlevingsvermogen stelt haar in staat een persoonlijk stempel te drukken op traditionele klassieke composities, zonder de waarde van het werk geweld aan te doen. Judy is behalve musicus ook schrijver van artikelen en boeken.

Bernd Brackman (1960) begon zijn pianostudie op vierjarige leeftijd bij zijn moeder Frieda Brackman-Hoogerwerf. Hij vervolgde zijn opleiding bij de bekende Jaap Spaanderman, bij wie hij studeerde tot het behalen van zijn gymnasium-diploma in 1978. In deze periode wijdde hij zich eveneens intensief aan de studie van harmonie, contrapunt, analyse en compositie en won tussen 1971 en 1975 vier keer het Jeugd Muziek Concours voor Noord-Holland.

Hierna studeerde hij bij Jan Wijn aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam, waar hij in 1985 met groot succes afstudeerde. Zijn kennis vervolmaakte hij bij meesters als Vlado Perlemuter, Tamas Vasary, György Sándor, Peter Feuchtwanger, Roberto Szidon, Naum Grubert en, niet te vergeten, Leon Fleisher, maar ook bij violisten Sándor Vegh en Ivry Gitlis.

Bernd Brackman won diverse prijzen, waaronder de eerste prijs op het Willem Pijper Concours in Rotterdam (1981), de tweede prijs op het Europese Frank Martin Concours in Utrecht (1984) en, eveneens in 1984, de prestigieuze Elisabeth Evertsprijs, die eens in de twee jaar wordt uitgereikt aan de meest veelbelovende musicus. In 1985 won hij het Jacques Vonk Concours in Amsterdam, hetgeen door pers en jury (o.a. de betreurde Yuri Egerov) bejubeld werd. Als solist en kamermuzikspeler treedt Bernd Brackman veelvuldig op in binnen- en buitenland. Zo speelde hij bijvoorbeeld in Johannesburg met het Nationaal Orkest van Zuid-Afrika het tweede pianoconcert van Rachmaninov. Met de fluitist Jacques Zoon vormt hij sinds vele jaren een vast duo. Van hen verschenen tot nu toe drie cd's: *Le Merle Noir*, Franse fluitmuziek uit de twintigste eeuw; *Fin de Siècle*, French Flute Masterpieces of the nineteenth century; en Nederlandse muziek voor fluit en piano van Pijper, Geraedts, Escher, Keuris en Loevendie. Voor deze laatste cd ontvingen zij de Edison Klassiek 1997.

Verdere vaste duo's vormt Bernd Brackman onder andere met de pianiste Sara Crombach, de violisten Marin Mars en Daniel Rowland (EOE Optiebeurs-prijs 1995), de cellist Gregor Horsch, en werkte regelmatig samen met mensen als Hans Henkemans, Cor de Groot (piano à quatre mains), Daniël Wayenberg (diens Concert voor drie piano's en orkest), Reinbert de Leeuw, Jan Willem de Vriend en Ed Spanjaard. Bernd Brackman's uitgebreide solorepertoire reikt van Bach tot Cage. Voor de TROS maakte hij twee klassieke videoclips met muziek van Beethoven. De laatste jaren maakt hij furore met verschillende recitalprogramma's, steeds geheel gewijd aan de muziek van één componist, zoals Bach (de partita's), Beethoven (de sonates), Chopin, Brahms, Schumann, Skrjabin, Ravel, Messiaen (*Vingt Regards sur l'Enfant-Jésus*) en Crumb (*Makrokosmos*). Daarnaast houdt Bernd Brackman zich intensief bezig met les geven: enkele van zijn leerlingen behaalden reeds internationale successen.

Toelichting 1/6

Het motto van het concert van vandaag, 'Nimmermeer', is het sleutelwoord in het grote gedicht *The Raven* van Edgar Allan Poe. 'Nevermore' staat symbool voor het verdriet over dingen die onherroepelijk voorbij zijn, en vooral over de onherroepelijkheid van de dood van een geliefde.

Reigen seliger Geister, 'reidans van de gelukzalige geesten', is de gangbare titel van een ballet uit de opera *Orphée et Euridice* van **Christoph Willibald von Gluck**, speciaal geschreven voor de Parijse productie van 1774. Twaalf jaar eerder was in Wenen de Italiaanse versie in première gegaan. Dat was een mijlpaal in de muziekgeschiedenis van de achttiende eeuw, omdat Gluck brak met een hele reeks gewoontes die de Italiaanse opera seria waren gaan beheersen.

Niet de virtuositeit van de solisten stond voortaan centraal, maar de dramatiek van de handeling. Het muzikale ideaal was de classicistische 'edele eenvoud', een grote tegenstelling met de complexe taal van de Barok. Koren en balletten, die in de barokopera nauwelijks voorkwamen, kregen van hem een grote rol toebedeeld. Voor de Franse traditie waren die altijd al belangrijk

geweest, en daarom voegde Gluck voor zijn Parijse versie nog extra balletmuziek toe.

Orpheus, de grote zanger uit de Griekse mythologie, is afgedaald naar de onderwereld om met zijn kunst zijn vrouw Euridice terug te winnen, die door een slangebeet om het leven is gekomen. Zingend heeft hij de Furiën, die de ingang van de onderwereld bewaken, ertoe kunnen bewegen hem door te laten, en nu komt hij aan op de Elyse velden, waar de geesten van de gelukzaligen verblijven. Na hun reidans zullen zij Orpheus de boodschap overbrengen, dat Euridice hem mag volgen naar de wereld van de levenden, onder de strenge voorwaarde dat hij niet zal omkijken, een eis waaraan hij niet zal kunnen voldoen.

De fluitsolo is al heel lang een lievelingsstuk in het fluitrepertoire.

De meeste muziek van **Johann Sebastian Bach** voor klavecimbel was in de eerste plaats bedoeld voor (zijn eigen) leerlingen. De partita's, waarvan we vandaag de eerste horen, vormen daarop een uitzondering. Bach had al een enorm oeuvre in allerlei genres geschreven, waaronder honderden cantates, de *Johannes-Passion*, de *Matthäus-Passion*, het grootste deel van de orgelwerken, de preludes en fuga's van het eerste deel van het *Wohltemperierte Clavier* en de *Brandenburgse Concerten*.

Maar de Partita's waren de eerste werken die hij liet drukken en uitgeven. Hij bundelde ze in 1731 als eerste deel van zijn *Clavier-Übung*, met de duidelijke bedoeling nu een groter publiek te bereiken. Partita betekent hier hetzelfde als 'suite', d.w.z. een opeenvolging van verschillende dansen, ieder met een uitgesproken eigen ritme en tempo, met als eerste deel vaak een 'prelude', een voorspel.

Al tijdens Bachs leven werd zijn muziek door veel tijdgenoten als te ingewikkeld en verouderd beschouwd. Kenners bleven na zijn dood de klavierwerken waarderen; o.a. Beethoven en Chopin speelden dagelijks Bach en lieten ook hun leerlingen veel Bach spelen. Voor het grote publiek echter raakte hij in vergetelheid. Ook Mendelssohns leermeester Zelter was een Bach-bewonderaar, en dat heeft er zeker toe bijgedragen dat Mendelssohn een belangrijke rol ging spelen in de negentiende-eeuwse Bachrenaissance, door (als twintigjarige!) voor het eerst sinds een eeuw weer een uitvoering van de *Matthäus-Passion* te verzorgen.

Felix Mendelssohn werd onder een gelukkig gesternte geboren. Zijn vader was een welgestelde bankier, en in het gezin werden kosten noch moeite gespaard om de ontwikkeling van de hoog-begaafde kinderen te bevorderen. Felix had vanaf zijn twaalfde zelfs een privé-orkest tot zijn beschikking! Eenmaal volwassen had hij een succesvolle carrière, vooral als dirigent en componist.

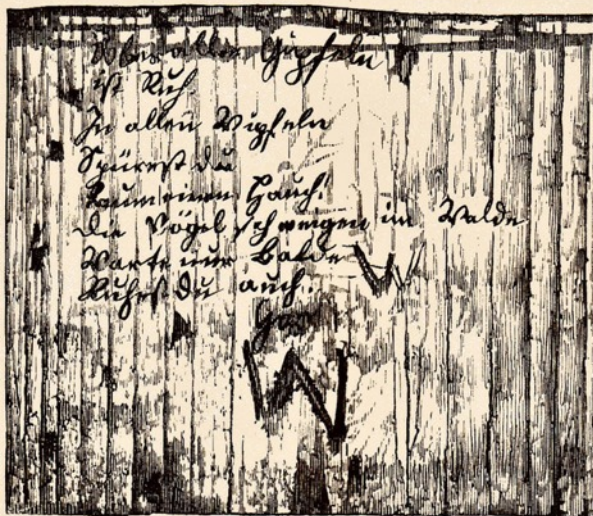
In zijn muziek bleef hij zorgvuldig binnen de grenzen van de klassieke normen, gebaseerd op Bach, Mozart en Beethoven, en waarschijnlijk juist daardoor viel hij bij een groot publiek in de smaak. Grote tegenslagen kwamen pas later, en werden gedeeltelijk veroorzaakt door zijn eigen harde werken. De zwaarste slag was het verlies van zijn ook al zo hoogbegaafde oudere zus Fanny in mei 1847. Nog geen half jaar later overleed hij zelf aan een beroerte, 38 jaar oud.

Toen hij in 1825 de *Vioolsonate in f klein* op. 4 componeerde was hij pas veertien, maar het stuk is al met een ongelooflijk vakmanschap geschreven. De sonate is opgedragen aan Mendelssohns goede vriend en eerste vioolleraar Eduard Rietz, die maar zeven jaar ouder was dan hij.

N.B. In plaats van de Sonate zijn op het concert Mendelssohns Lieder op. 71 gespeeld. Dit werd pas tijdens het concert bekend gemaakt. Toegevoegd werden 3 Romances op. 94 van Robert Schumann.

Toelichting 2/6

Goethe schreef zijn korte gedicht *Über allen Gipfeln ist Ruh* in 1780. Het staat in de liedliteratuur bekend als *Wanderers Nachtlied*, en het vormt wat dat betreft een tweeluik met een soortgelijk gedicht dat Goethe vier jaar eerder had geschreven. Hij gaf later aan dat beide gedichten altijd samen moesten worden afgedrukt. Goethes schepping 'der Wanderer', de 'zwerver', de 'dolende', is een eenzame figuur die nergens thuis is, altijd onderweg, op zoek naar iets onbereikbaars, want wat hij eigenlijk zoekt is meestal een voorgoed verloren geluk. De Wanderer-figuur keert bij negentiende-eeuwse romantische kunstenaars steeds weer terug. Goethe was de 70 al gepasseerd toen hij via zijn muzikale vriend Carl Friedrich Zelter diens geniale leerling, de twaalfjarige Felix Mendelssohn leerde kennen. Het zou een bijzondere vriendschap worden, die van grote invloed was op de vorming van de jonge componist.

APK: Goethe schreef het gedicht op een wand van een houten jachthut (zie boven) tijdens zijn bezoek aan de berg 'Kickelhahn' of ('Gickelhahn') in het Thüringerwoud in de buurt van Weimar. Bessenzoekers die in 1870 na een regenachtige dag in de hut hadden overnacht vergaten het vuur te doven, waardoor de hut in brand geraakte. De hoofdschuldige werd tot 2 maanden gevangenisstraf veroordeeld! De hut werd later gerestaureerd. Een prachtige website over Goethes leven en de plaatsen waar hij dat doorbracht is hier te vinden:

<http://www.goethezeitportal.de/index.php?id=2366>

Daar vind u ook een facsimile afdruk van het blad "Die Gartenlaube" uit 1872, dat het voorval uitgebreid beschrijft.

De Amerikaanse dichter **Edgar Allan Poe** was een leeftijdgenoot van Mendelssohn. Net als bij Mendelssohn droeg het verlies van een geliefde bij tot zijn vroege dood: hij stierf op 40-jarige leeftijd, twee jaar nadat zijn jonge vrouw, zijn nichtje Virginia, aan tuberculose was bezweken. Toen Poe in 1845 *The Raven* schreef, het gedicht dat hem beroemd zou maken, was ze al enkele jaren ziek. De ik-figuur zit eenzaam in zijn kamer te treuren over het verlies van zijn geliefde Lenore. Het loopt al tegen middernacht als hij bezoek krijgt van een raaf. Hij begint tegen de vogel te praten, en krijgt ook antwoord, maar het beest kent maar één woord: 'nevermore'.

De wanhoop slaat steeds meer toe, en aan einde van het gedicht is de dichter geestelijk gebroken. Een jaar na het verschijnen van *The Raven* publiceerde Poe een essay, *The Philosophy of Composition*, waarin hij uitlegt welke verstandelijke redeneringen hem gebracht hadden tot de vorm, de symboliek en de woordkeus van het gedicht. De grote Franse dichter Baudelaire vertaalde Poe's werk in het Frans, waardoor Poe een enorme invloed kon uitoefenen op de symbolistische Franse kunstenaars in de late negentiende eeuw, onder wie ook Claude Debussy. Deze heeft zelfs vele jaren gewerkt aan een opera naar een verhaal van Poe, *The Fall of the House of Usher*.

Debussy heeft zijn Poe-opera nooit kunnen voltooien. Dat kwam o.a. doordat hij het werk telkens moest onderbreken voor opdrachten. Een van die opdrachten kwam van de schrijver Gabriel Mourey, die muziek nodig had voor zijn toneelstuk *Psyché*, dat in 1913 werd uitgegeven en opgevoerd. Van de muziek die Debussy voor *Psyché* schreef is alleen het korte stuk voor fluit solo bewaard gebleven dat we nu kennen als *Syrinx*. Deze titel kreeg het pas bij de eerste publicatie, in 1927, negen jaar na Debussy's dood; tot dan toe was het op concerten alleen gespeeld onder de titel *La Flûte de Pan* door Louis Fleury, die het ook bij de toneelvoorstellingen had uitgevoerd. Syrinx is in de Griekse mythologie de naam van een nimf, die eens achtervolgd werd door de altijd weer verliefde god Pan, god van de herders, de zomer en de mannelijke vruchtbaarheid. Toen zij bij een rivier aankwam, riep zij in haar paniek (Pan, half bok, half mens, was afzichtelijk lelijk, en joeg iedereen die hem plotseling te zien kreeg schrik aan) haar zusters de riviernimfen aan om haar maagdelijkheid te redden, en werd prompt veranderd in een bundel riet. De teleurgestelde Pan sneed rietstengels af en voegde ze samen tot een fluit, de panfluit, die in sommige talen zelfs syrinx heet. In zijn fluitspel treurt Pan om Syrinx, maar zijn muziek is tegelijk verleidelijk. In Moureys stuk speelt Pan, verborgen in een grot, onzichtbaar voor het publiek en de twee nimfen op het toneel, voor de laatste keer op zijn fluit; hierna zal hij sterven.

Gravure van Gustave Doré

Toelichting 3/6

Carl Reinecke was een zeer veelbelovende jonge pianist, violist en componist toen hij in 1843 voor een periode van drie jaar in Leipzig aankwam. Hij leerde er

Mendelssohn kennen en speelde o.a. onder diens leiding in het Gewandhaus-orkest. Mendelssohn zou tot aan het einde van zijn lange leven zijn grote voorbeeld blijven. Van 1860 tot 1895 was Reinecke dirigent en docent compositie en piano in Leipzig; hij was o.a. de leermeester van Grieg. Hij heeft een omvangrijk oeuvre in allerlei genres nagelaten, maar zijn werken voor fluit worden tegenwoordig het meest gespeeld. Zo schreef hij voor fluit en orkest een concert en een ballade, en voor fluit en piano o.a. de *Sonate 'Undine'* (1882) die we vandaag horen.

Als aanhanger van de behoudende richting in de Duitse muziek had hij een afkeer van programmamuziek met een gedetailleerde toelichting, zoals bijvoorbeeld Liszt schreef. Voor Reinecke moest de titel genoeg zijn om de fantasie van de toehoorder in de juiste richting te sturen. Maar daarvoor is wel nodig dat die toehoorder het verhaal achter de titel ongeveer kent.

Undine is een novelle van de vroeg-romantische Duitse schrijver Friedrich de la Motte Fouqué. De heldin is een waternimf, die als kind van drie bij een nietsvermoedend vissersechtpaar is achtergelaten door haar oom, de watervorst Kühleborn ('Koelebron'). De vriendelijke mensen hebben zelf net een dochtertje verloren en voeden Undine als hun eigen kind op. Ze weten niet dat hun dochtertje door dezelfde Kühleborn is ontvoerd en aan een hertog als pleegkind is gegeven, en ook niet dat het Kühleborns bedoeling is dat Undine door met een gewone sterveling te trouwen een ziel zal krijgen. Dat gebeurt inderdaad, maar Undines man, Huldebrand, krijgt steeds meer moeite met haar wispelturige karakter en laat zich verleiden door Bertalda, de verloren gewaande echte dochter van haar pleegouders. Daardoor krijgt het verhaal een tragisch einde.

Hans Maas
11 februari 2011

J.W. Von Goethe: Wandrers Nachtlied (Ein Gleiches)

*Über allen Gipfeln
Ist Ruh',
In allen Wipfeln
Spürest Du
Kaum einen Hauch;
Die Vögelein schweigen im Walde.
Warte nur! Balde
Ruhest Du auch.*

*Boven alle bergtoppen
is het stil
In alle boomkruinen
bespeur je
nauwelijks een zucht
De vogeltjes verstommen in het bos
Wacht maar af! Weldra
rust jij ook*

E.A. Poe: The Raven

*Once upon a midnight dreary, while I pondered, weak and weary,
Over many a quaint and curious volume of forgotten lore,
While I nodded, nearly napping, suddenly there came a tapping,
As of some one gently rapping, rapping at my chamber door.
"Tis some visitor," I muttered, "tapping at my chamber door -
Only this, and nothing more."*

*Ah, distinctly I remember it was in the bleak December,
And each separate dying ember wrought its ghost upon the floor.
Eagerly I wished the morrow; - vainly I had sought to borrow
From my books surcease of sorrow - sorrow for the lost Lenore -
For the rare and radiant maiden whom the angels name Lenore -
Nameless here for evermore.*

*And the silken sad uncertain rustling of each purple curtain
Thrilled me - filled me with fantastic terrors never felt before;
So that now, to still the beating of my heart, I stood repeating,
"Tis some visitor entreating entrance at my chamber door -
Some late visitor entreating entrance at my chamber door; -
This it is, and nothing more."*

*Presently my soul grew stronger; hesitating then no longer,
"Sir," said I, "or Madam, truly your forgiveness I implore;
But the fact is I was napping, and so gently you came rapping,
And so faintly you came tapping, tapping at my chamber door,
That I scarce was sure I heard you" - here I opened wide the door; -
Darkness there, and nothing more.*

*Deep into that darkness peering, long I stood there wondering, fearing,
Doubting, dreaming dreams no mortals ever dared to dream before;
But the silence was unbroken, and the stillness gave no token,
And the only word there spoken was the whispered word, "Lenore?"
This I whispered, and an echo murmured back the word, "Lenore!" -
Merely this, and nothing more.*

Toelichting 4/6

*Back into the chamber turning, all my soul within me burning,
Soon again I heard a tapping somewhat louder than before.
"Surely," said I, "surely that is something at my window lattice:
Let me see, then, what thereat is, and this mystery explore -
Let my heart be still a moment and this mystery explore; -
'Tis the wind and nothing more."*

*Open here I flung the shutter, when, with many a flirt and flutter,
In there stepped a stately raven of the saintly days of yore;
Not the least obeisance made he; not a minute stopped or stayed he;
But, with mien of lord or lady, perched above my chamber door -
Perched upon a bust of Pallas just above my chamber door -
Perched, and sat, and nothing more.*

*Then this ebony bird beguiling my sad fancy into smiling,
By the grave and stern decorum of the countenance it wore.
"Though thy crest be shorn and shaven, thou," I said, "art sure no craven,
Ghastly grim and ancient raven wandering from the Nightly shore -
Tell me what thy lordly name is on the Night's Plutonian shore!"
Quoth the Raven, "Nevermore."*

*Much I marvelled this ungainly fowl to hear discourse so plainly,
Though its answer little meaning- little relevancy bore;
For we cannot help agreeing that no living human being
Ever yet was blest with seeing bird above his chamber door -
Bird or beast upon the sculptured bust above his chamber door,
With such name as "Nevermore."*

*But the raven, sitting lonely on the placid bust, spoke only
That one word, as if his soul in that one word he did outpour.
Nothing further then he uttered- not a feather then he fluttered -
Till I scarcely more than muttered, "other friends have flown before -
On the morrow he will leave me, as my hopes have flown before."
Then the bird said, "Nevermore."*

*Startled at the stillness broken by reply so aptly spoken,
"Doubtless," said I, "what it utters is its only stock and store,
Caught from some unhappy master whom unmerciful Disaster
Followed fast and followed faster till his songs one burden bore -
Till the dirges of his Hope that melancholy burden bore
Of 'Never - nevermore'."*

*But the Raven still beguiling all my fancy into smiling,
Straight I wheeled a cushioned seat in front of bird, and bust and door;
Then upon the velvet sinking, I betook myself to linking
Fancy unto fancy, thinking what this ominous bird of yore -
What this grim, ungainly, ghastly, gaunt and ominous bird of yore
Meant in croaking "Nevermore."*

*This I sat engaged in guessing, but no syllable expressing
To the fowl whose fiery eyes now burned into my bosom's core;
This and more I sat divining, with my head at ease reclining
On the cushion's velvet lining that the lamplight gloated o'er,
But whose velvet violet lining with the lamplight gloating o'er,
She shall press, ah, nevermore!*

*Then methought the air grew denser, perfumed from an unseen censer
Swung by Seraphim whose footfalls tinkled on the tufted floor.
"Wretch," I cried, "thy God hath lent thee - by these angels he hath sent thee
Respite - respite and nepenthe, from thy memories of Lenore:
Quaff, oh quaff this kind nepenthe and forget this lost Lenore!"
Quoth the Raven, "Nevermore."*

*"Prophet!" said I, "thing of evil! - prophet still, if bird or devil! -
Whether Tempter sent, or whether tempest tossed thee here ashore,
Desolate yet all undaunted, on this desert land enchanted -
On this home by horror haunted- tell me truly, I implore -
Is there - is there balm in Gilead? - tell me - tell me, I implore!"
Quoth the Raven, "Nevermore."*

*"Prophet!" said I, "thing of evil - prophet still, if bird or devil!
By that Heaven that bends above us - by that God we both adore -
Tell this soul with sorrow laden if, within the distant Aidenn,
It shall clasp a sainted maiden whom the angels name Lenore -
Clasp a rare and radiant maiden whom the angels name Lenore."
Quoth the Raven, "Nevermore."*

*"Be that word our sign in parting, bird or fiend," I shrieked, upstarting -
"Get thee back into the tempest and the Night's Plutonian shore!
Leave no black plume as a token of that lie thy soul hath spoken!
Leave my loneliness unbroken!- quit the bust above my door!
Take thy beak from out my heart, and take thy form from off my door!"
Quoth the Raven, "Nevermore."*

*And the Raven, never flitting, still is sitting, still is sitting
On the pallid bust of Pallas just above my chamber door;
And his eyes have all the seeming of a demon's that is dreaming,
And the lamplight o'er him streaming throws his shadow on the floor;
And my soul from out that shadow that lies floating on the floor
Shall be lifted - nevermore!*

~ ~ ~

Toelichting 5/6

De Raaf, vertaling door John F. Malta (1887)

*In een nacht toen 't buiten woedde, en ik peinzend, mat en moede,
Nadacht over 't schoone en goede van een lang vergeten leer;
En mijn hoofd begon te knikken, hoorde ik plotseling iets tikken,
Dat mij uit mijn slaap deed schrikken. "Wie zou 't wezen in dat weer?
Een bezoeker klopt daar," dacht ik, "aan mijn kamer in dat weer;
Dat slechts is het, en niets meer."*

*Middernacht had juist geslagen, toen mij oogen scheemrend zagen,
Hoe in 't vlammend vuur met vlagen, schimmen dwarlden heen en weer.
'k Haakte vurig naar den morgen; 'k vond geen boek dat mijne zorgen
Wegdreef. Voor mijn oog verborgen, opgevoerd naar hooger sfeer
was Lenore, schoon en stralend, opgevoerd naar hooger sfeer;
Hier, helaas! voor mij niet meer!*

*Ritslend werd als voor mijn oogen zachtjes het gordijn bewogen;
'k voelde nu mijn vrees verhoogen, nooit zoo sterk gevoeld weleer,
Dat ik sprak, om aan het beven van mijn hart wat rust te geven;
"Een bezoeker klopt daar even, die wat laat komt dezen keer,
Een of andere bezoeker, die wat laat komt dezen keer;
Dat slechts is het, en niets meer."*

*'k Voelde nu mijn moed herleven; en ik sprak van vrees ontheven:
"Zeker zult gij mij vergeven 't lange wachten in dat weer;
'k zat als sluimerend te knikken en zoo zachtjes kwaamt gij tikken,
Dat gij mij deedt wakker schrikken door uw kloppen dezen keer;
Kom dus binnen, Heer of Dame! na uw koppen dezen keer." -
Duisternis! en ook niets meer.*

*Lang bleef ik in 't duister staren; doch ik kon 't mij niet verklaren.
't was mij of het droomen waren, die geen sterveling had weleer.
Niets kwam nu de stilte breken; en de stilte gaf geen teeken.
En ik kon slechts één woord spreken; 'k riep dan naam der dierbre weer,
'k Riep: "Lenore!" vlug gaf de echo mij het woord "Lenore!" weer,
Dat alleen, en ook niets meer.*

*'k Vloog ontsteld daarop naar binnen, als beroofd van al mijn zinnen;
Daar ging 't kloppen weer beginnen, nu wat luider dan weleer.
'k Hoorde 't vreemd getik daar buiten, duidelijk aan mijn vensterruiten.
"'k Wil," zoo dacht ik, "'t raam ontsluiten en mijn hart wordt rustig weer;
Ja! ik zal 't geheim doorgronden en mijn hart wordt rustig weer." -
't Was de wind, en ook niets meer."*

*"Nu een stout besluit genomen!" 't Venster oopnend zonder schromen,
Zie 'k een Raaf naar binnen komen, deftig schuddend wiek en veer;
Niet in 't minst scheen 't beest te dralen; en als kwam het mij verhalen
Van dat oord waar geesten dwalen, liet het zich toen statig neer
Boven op een beeld van Pallas, aan mijn deur zich statig neer;
Zat daar stil, en deed niets meer.*

*Hoe door smart ook neergebogen, 't vreemde van des vogels oogen
Had mij tot een lach bewogen en ik sprak toen tot hem weer:
"Vogel! met uw vreemde trekken en uw kruin met kale plekken,
Wil mij, zoo gij kunt, ontdekken of gij komt van 't schimmenheer?
En mij zeggen hoe de naam is, dien gij draagt in 't schimmenheer?"
En de Raaf zei: "Nimmermeer."*

*Vreemd klonk mij die stem in de ooren, want ik had nog nooit te voren
En zoo duidelijk kunnen hooren als die Raaf sprak dezen keer;
Ook had ik nog nooit gelezen dat één enkel menschlijk wezen
Soms een vogel zag als dezen, strijken op een buste neer,
Zulk een zonderlingen vogel, strijken op een buste neer,
Met den naam van: "Nimmermeer."*

*Lang bleef ik gespannen wachten en naar een verklaring trachten;
Doch het dier gaf zijn gedachten met dat ééne woord slechts weer;
Het gaf verder taal noch teeken, had geen veer zelfs gladgestreken.
'k Ging toen tot mij zelven spreken: "Alles vlood van mij weleer;
Als het daagt vertrekt die vogel, als mijn hoop vervloog weleer."
En de Raaf zei: "Nimmermeer."*

*Schoon verrast dat woord te hooren, dat de stilte kwam verstoren,
Dacht ik: "Zoo sprak 't dier te voren, zeker bij zijn vroegren Heer,
Die, door ramp op ramp geslagen, tot hij grafwaarts werd gedragen
Altijd maar zijn leed bleef klagen met dezelfde woorden weer
En wanhopig dan herhaalde steeds diezelfde woorden weer,
Altijd klagend: "Nimmermeer!"*

*'t Dier, op 't beeld nog steeds gezeten, deed mij haast mijn leed vergeten;
En nu trachtend meer te weten, viel ik in mijn leustoel neer,
Liet mijn zinnen zich verdiepen, dat zij visioenen schiepen,
Die mij luid in de ooren riepen wat dat beest van 't schimmenheer,
Wat die zwarte, nare vogel uit het het donkre schimmenheer
Meende met zijn "Nimmermeer."*

*'k Liet zoo mijn gedachten zweven zonder 't beest één woord te geven,
Voor wiens oogen ik moest beven als ik ze aanzag telkens weer;
En in diep gepeins verloren, dacht ik weer aan mijn Lenoren,
Die op d'eigen stoel te voren 's avonds zat zoo meenge keer,
Op dien stoel met zijden zitting, waar zij zat zo meengen keer,
Rusten zal, ach! nimmermeer.*

*'t Werd toen scheemrend voor mijn oogen, alsof serafs uit den Hoogen,
Op hun knieën diep gebogen, wierook brandden God ter eer.
'k Sprak toen: "Zij zijn mij gezonden, balsem brengend voor mijn wonden;
'k Heb verlichting nu gevonden, eens zie ik Lenore weer;
'k Zie, na al mijn leed en droefheid, eenmaal nog Lenore weer."
En de Raaf zei: "Nimmermeer!"*

Toelichting 6/6

'k Sprak toen: "Raadselachtig wezen, dat de toekomst mij komt lezen,
Moet 'k hier Satans listen vreezen, of wierp u een stormvlaag neer?
Vogel! zelf door schrik verbijsterd, in dit huis door ramp geteisterd;
Wordt mijn hartewond bepleisterd, vindt zij nog genezing weer?
Is er balsem voor die wonde; vindt zijn nog genezing weer?"
En de Raaf zei: "Nimmermeer!"

'k Vroeg weer: " Onbegrijpelijk wezen, dat de toekomst mij komt lezen,
Bij den Hemel onvolprezen! Bij den hoogen Hemelheer!
Vind ik, mag ik 't nog gelooven, in het Paradijs daarboven,
Waar geen dood haar komt ontrooven, eenmaal nog Lenore weer?
Vind ik eenmaal daar die zaalge, dierbre maagd Lenore weer?"
En de Raaf zei: "Nimmermeer!"

'k Riep toen: "'k Wil geen woord meer hooren! Vogel, die mijn rust komt storen,
Keer door 't stormweer als te voren naar het donkre schimmenheer!
Laat geen veer hier als een teeken van uw schandlijk leugenspreken,
Dat mijn eenzaamheid kwam breken; en verlaat mij kamer weer!
Houdt nu op mijn ziel te kwellen en verlaat mijn kamer weer!"
En de Raaf zei: "Nimmermeer!"

En de vogel, nimmer wijkend en geen enkle veer verstrijkend,
Zit nog altijd, ernstig kijkend, op het borstbeeld als weleer.
Somschijnt hij ook te droomen; en als de avond is gekomen,
En zijn schim wordt waargenomen bij het lamplicht telkens weer,
Voelt mijn ziel van 't zware schijnsel, dat haar schrik geeft telkens weer,
Zich ontslagen nimmermeer!

Andere vertalingen zijn te vinden op het internet:
O.a. Van Gerard den Brabander (1944), Bob den Uijl (1983) en Carel Alphenaar (1993).
Leest u eens de moderne vertaling van Carel Alphenaar, zeer de moeite waard! Vanwege
mogelijke schending van auteursrechten kunnen wij die teksten hier niet opnemen.

http://www.houseofusher.net/raven_translations_dutch.html

Randmeerconcert
Zaterdag 5 maart 2011
20.00 uur Open Haven, Zeewolde

Beethoven
Haas
Dvorák

Orlando Blaaskwintet

Fotografie: Marco Borggreve

Agenda 2010-2011

- 1 zaterdag 18 september 20 uur Putten Kasteel De Vanenburg
Ensemble Caméléon met Sonja van Beek en Joris van Rijn (viool), Joël Waterman (altviool),
Floris Mijnders (cello), Johan van Iersel (cello)
- 2 zaterdag 2 oktober 20 uur Zeewolde Open Haven
The Amsterdam String Quartet m.m.v. Teunis van der Zwart en Gijs Laceulle (hoorn)
- 3 zaterdag 23 oktober 20 uur Ermelo Lukaskerk
Riko Fukuda (fortepiano)
- 4 zondag 14 november 11 en 14 uur Harderwijk Catharinakapel
Lisa Jacobs (viool) en Ksenia Kouzmenko (piano)
- 5 zondag 28 november 14 uur Nunspeet Hotel Vennendal
Doris Hochscheid (cello) en Frans van Ruth (piano)
- 6 zondag 2 januari 14 uur Nunspeet Hotel NH Sparrenhorst
Ensemble A(i)rco met Tiziana Pintus (viool), Naomi Peters (viool), Laura van der Stoep (altviool),
Ewout van Dingstee (cello), Rob Dirksen (contrabas), Céleste Zéwald (klarinet), Birgit Strahl
(fagot), Corina Lievers (hoorn)
- 7 zaterdag 22 januari 20 uur Ermelo De Dialoog
Yoram Ish-Hurwitz (piano) m.m.v. Aukelien van Hoytema (toelichting) 'Pelgrimstochten' van Liszt
- 8 zondag 6 februari 14 uur Nunspeet Hotel Vennendal
Lavinia Meijer (harp)
- 9 zondag 20 februari 11 en 14 uur Harderwijk Catharinakapel
Judith Landman (fluit) en Bernd Brackman (piano)
- 10 zaterdag 5 maart 20 uur Zeewolde Open Haven
Orlando Kwintet (blaaskwintet) met Marieke Schneemann (fluit), Pauline Oostenrijk (hobo), Lars
Wouters van den Oudenweijer (klarinet), Bram van Sambeek (fagot), Ron Schaaper (hoorn)
- 11 zaterdag 19 maart 20 uur Ermelo Lukaskerk
Vermeer Trio met Jeroen Bal (piano), Tjeerd Top (viool), Johan van Iersel (cello)
- 12 zaterdag 2 april 20 uur Putten Kasteel De Vanenburg
Mariana Izman (piano)

Onze contactpersonen geven u graag informatie:

voor Nunspeet
dhr. W.J. Bömer

E-mail: info-nunspeet@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0341 252968

voor Harderwijk
dhr. W. Molendijk

E-mail: info-harderwijk@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0341 421704

voor Ermelo
mevr. H. van Manen-Aartsen

E-mail: info-ermelo@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0341 563634

voor Putten
dhr. L. van Wijk

E-mail: info-putten@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0341 353842

voor Zeewolde
dhr. H. W. de Wit

E-mail: info-zeewolde@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 036 5223272

secretariaat
dhr. R.G. Lemmens

E-mail: secretaris@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0341 415593
Guido Gezellelaan 36, 3842 XM Harderwijk

financiën
dhr. H. Berkouwer

E-mail: penningmeester@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0577 411242
Hertlaan 3, 8076 PG Vierhouten

concertcoördinator:
dhr. R.A. Norg

E-mail: coordinator@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0341 551703
Margrietlaan 9, 3851 RS Ermelo

publiciteit/perscontacten:
dhr. M. de Lussanet

E-mail: publiciteit@randmeerconcerten.nl

websitebeheer en
Randmeerconcertbrieven:
dhr. A.P. Kuiper

E-mail: media@randmeerconcerten.nl

website Randmeerconcerten

www.randmeerconcerten.nl

aanvraag programmaboekje, zie secretariaat of vul het formulier op de website in.

reservering concerten door abonneementhouders, zie website

Adressen van de concertlocaties:

Ermelo De Dialoog Raadhuisplein 4, 3851 NT

Ermelo Lukaskerk Landgoed Veldwijk 3853 LC

Putten Kasteel De Vanenburg Vanenburgerallee 13, 3882 RH

Zeewolde Open Haven Kerkplein 8, 3891 ED

Harderwijk Catharinakapel Klooster 1, 3841 EN

Nunspeet Hotel Vennendal Vennenpad 5, 8072 PX

Nunspeet Hotel De Sparrenhorst Eperweg 46 8072 DB

Zeewolde Open Haven Kerkplein 8, 3891 ED

Programma 2011-2012, onder voorbehoud

- 1 zaterdag 17 september 20 uur Putten Kasteel De Vanenburg
Ruysdaal Kwartet met Jeroen den Herder (cello), Gijs Kramers (altviool), Emi Oho Resnick en Joris van Rijn (viool)
- 2 zondag 2 oktober 11 en 14 uur Harderwijk Catharinakapel
YooSeon Lee en Niek van Oosterom (pianoduet)
- 3 zaterdag 22 oktober 20 uur Ermelo Lukaskerk
La Rondine (blaaskwintet & piano) met Mariken Zandvliet (piano), Ingrid Nissen (hobo), Jeannet Landré (fluit), Sergei Dovgaliouk (hoorn), Nancy Braithwaite (klarinet), Jonathan Reeder (fagot)
- 4 zaterdag 12 november 20 uur Zeewolde Open Haven
Apollo Ensemble grote bezetting met 14 musici en Thomas Oltheten (fagot) *'Viel Spaß mit Mozart & Haydn'*
- 5 Zondag 27 november 14 uur Nunspeet Hotel Vennendal
Pieter Jan Belder (klavecimbel) met o.a. *'Goldbergvariaties'* van J.S. Bach
- 6 zondag 8 januari 14 uur Nunspeet Hotel NH Sparrenhorst
The Hague String Variations met o.a. Clara Kim (viool), Hannah Shaw en Veronika Lénártová (altviool), Clotilde Lacroix en Adrien Chosson (cello)
- 7 zaterdag 21 januari 20 uur Ermelo Lukaskerk
Amsterdam Ensemble met Eildert Beeftink (piano), Julia Tom (cello), Michael Hesselink (klarinet), Rosanne Philippons (viool)
- 8 zondag 5 februari 14 uur Nunspeet Hotel Vennendal
Felicia van den End (fluit) en Gwyneth Wentink (harp)
- 9 zondag 19 februari 11 en 14 uur Harderwijk Catharinakapel
Folke Nauta (piano) en Eva Stegeman (viool) met Huib Ramaer als verteller
- 10 zaterdag 3 maart 20 uur Zeewolde Open Haven
Hexagon Ensemble met Wout van den Berg (fluit), Bram Kreeftmeijer (hobo), Arno van Houtert (klarinet), Christiaan Boers (hoorn), Marieke Stordiau (fagot), Frank Peters (piano), Christine Ewert en Carol Linssen (acteurs)
'De lady Macbeth van Mtsensk' van D. Sjostakovitsj
- 11 zaterdag 17 maart 20 uur Ermelo Oude Kerk
Rubens Kwartet met Sarah Kapustin en Joe Puglia (viool), Roeland Jagers (altviool), Joachim Eijlander (cello)
- 12 zaterdag 31 maart 20 uur Putten Kasteel De Vanenburg
Willem Brons (piano)

Randmeerconcerten

klinken

als kamermuziek in uw oren!

randmeerconcerten